

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

RECENTNI POGLEDI NA DJELO ARTURA CRONIE

ARTURO CRONIA: L'EREDITÀ DI UN MAESTRO A CINQUANT'ANNI DALLA SCOMPARSA, Atti del Convegno di Studi (Padova 20-21 novembre 2017)

Uredili R. Benacchio i M. Fin
Padova: Esedra editrice, 2019.

Nedavno je objavljen zbornik radova *Arturo Cronia: L'eredità di un maestro a cinquant'anni dalla scomparsa* (Esedra editrice, Padova, 2019.), koji su priredile Rosanna Benacchio i Monica Fin nakon znanstvene konferencije održane u Padovi 20.–21. studenoga 2017. u organizaciji Odjela za jezikoslovne i književne studije u Padovi i u suradnji s Akademijom znanosti, književnosti i umjetnosti Galileiana te uz pokroviteljstvo Talijanskoga udruženja slavista. Arturo Cronia (Zadar, 1896. – Padova, 1967.) nedvojbeno je jedan od utemeljitelja talijanske slavistike, koji se slaven-skom filologijom bavio u ozračju svjetskih ratova 20. stoljeća i nape-tih političkih odnosa, a bitan dio svojega znanstvenoga djelovanja posvetio je komparatističkom proučavanju talijanske i hrvatske knji-ževnosti i kulture. Hrvatska knji-ževna historiografija 20. st. nije prihvatila njegova stajališta o neori-

ginalnosti i ovisnosti ranonovoje-kovnih hrvatskih književnih djela o talijanskim, koje je vidio kao niz ne-savršenih i blijedih kopija talijanske književnosti. Na stranicama Cronii-nih studija hrvatski glagoljaši bili su sasma obezvrijeđeni, pa su trebale godine da se razjasni da su oni bili bitna sastavnica u povijesti hrvat-ske kulture i pismena elita na čijim se plećima u kasnom srednjem vije-ku podizao hrvatski jezik i književ-nost (u rasvjetljenju tih Croniinih zabluda ponajviše su pomogli rado-vi Eduarda Hercigonje). Doduše, u kasnijim radnim godina Cronia je pomalo umekšavao svoja kruta gle-dišta, ali nije bilo velikoga zaokreta u njegovim prosudbama. Stoga, za-nimljivo je u novom vremenu sagle-dati Croniino djelovanje, tumačenja i dosege te poglede novijih slavista na njegov doprinos.

Objavljeni zbornik sadržava 14 priloga. U prvom radu, *Arturo Cronia Maestro a Padova: A mo' di prefa-*

zione, istaknuta talijanska slavistica s padovanskoga sveučilišta Rosanna Benacchio prikazuje životne i znanstvene staze Artura Cronie s naglaskom na njegovu djelatnost u Padovi. Iscrpno iznosi biobibliografske podatke iz kojih se može dobiti sveobuhvatna slika o djelovanju i raznovrsnim filološkim interesima A. Cronie. Iz njezina prikaza razvidnim postaje koliko su u Croniinom akademskom djelovanju u tadanjoj Češkoslovačkoj i Padovi velik udio imale teme posvećene književnosti s istočnojadranske obale, ali istodobno se vidi i širenje Croniina zanimanja na ostale slavenske kulture (slovenska, češka, poljska, ruska, bugarska). Za daljnja proučavanja Croniina doprinosa i utjecaja koristan je osobito članak priložen dodatak, u kojem se donosi opsežan i klasificiran (po stoljećima i kulturama) popis Croniinih radova te doktorskih disertacija koje je mentorirao tijekom svoje karijere. U prilogu Guida Baldassarija *Dante e Petrarca negli studi di Arturo Cronia* u fokusu interesa je Croniino bavljenje Danteovim i Petrarkinim tekstovima, pa je to koristan noviji prilog o povijesti recepcije tih pisaca u češkoj, slovačkoj, hrvatskoj i srpskoj literaturi. Zlata Bojović u svojem radu *La corrispondenza scientifica fra Arturo Cronia e Petar Kolendić* bavi se podacima koje nalazi u 18 pisama i razglednica što ih je Cronia (od

1949. do 1959.) uputio srpskom povjesničaru književnosti Petru Kolendiću o aktualnim istraživanjima. Autorica je priložila radu preslike triju pisama, što je doprinos dokumentaciji književnopovijesnih istraživanja, koja se nisu zadržavala samo u okvirima publiciranih znanstvenih radova. U prilogu „*Talvolta però si è scesi a temi particolari e ad autori modesti*”: *Arturo Cronia e la letteratura ceca* Alessandro Catalano stavlja u žarište svojega interesa Cronino bavljenje češkom književnošću i arhivskim istraživanjima *in situ* (studirao je u Pragu 1918.–1919. i kasnije nekoliko puta boravio u Češkoslovačkoj) na temelju kritičkih studija u kojima dolazi do izražaja utjecaj talijanske književnosti i autora na češku književnost. Rad *L'approccio di Arturo Cronia alla letteratura croata* Valnee Delbianco važan je prilog ovom zborniku jer je usredotočen na Croniine hrvatske istraživačke teme. U radu se iscrpno obrađuju i podcrtavaju (osobito izvan književni) razlozi jednoglasnoga odbijanja hrvatske književne historiografije Croniinih prosudbi i ocjena o hrvatskom glagoljaštvu i ranonovojekovnim hrvatskim piscima. Treba podsjetiti da je V. Delbianco autorica monografije *Talijanski kroatist Arturo Cronia* (Književni krug, Split, 2004.). Prilog *Arturo Cronia e la Biblioteca di Slavistica a Padova* Monice Fin foku-

siran je na Croniino djelovanje kao direktora padovanske Slavističke knjižnice (1937.–1967.). Autorica je pošla tragom sačuvana gradiva i registra akvizicija te iz njih pedantno pocrpala podatke koji ukazuju na znatno obogaćenje fonda knjiga i rukopisa te knjižnice u vrijeme Croniina mandata, a posebno se osvrće na 49 glagoljaških isprava 15.–17. st. zadarske provenijencije, rukopis Tanzlingherova rječnika, venecijanska izdanja D. Teodosija i glagoljični *Padovanski brevijar* iz 14. st. Radu je priložen dodatak s iscrpnim bibliografskim podacima o Teodosijevim izdanjima iz sveučilišne Slavističke knjižnice u Padovi i snimkama dokumenata te preslikama nekoliko stranica sačuvana gradiva. Marcello Garzaniti u radu *La conoscenza del mondo slavo in Italia di Arturo Cronia: Una pietra miliare della slavica italiana* osvrće se na poznatu Croniinu studiju iz 1958. godine i analizom pokazuje zahtjevnost Croniina istraživanja i kritičkih prosudbi u kontekstu složenih političkih i kulturnih hrvatsko/slavensko-talijanskih odnosa. Egidio Ivetić u radu *Arturo Cronia tra Italia e Meridione slavo* daje pogled na društveni kontekst Croniina djelovanja i djela u kojima se odražavaju južnoslavensko-talijanski odnosi i italocentrična stajališta te poziva na nova preispitivanja starih istraživanja. U radu „*I negletti prodotti delle Muse*”: Artu-

ro Cronia e la poesia popolare serbo-croata Maria Rita Leto usmjerava pogled na Croniina istraživanja srpskih i hrvatskih usmenoknjiževnih pjesničkih tekstova naglašavajući pritom zastarjelost pogleda na taj segment književne baštine. Barbara Lomagistro u prilogu *Cronia e il „labirinto glagolitico” tra storia e filologia* razmatra Croniino bavljenje glagoljaštvom, osobito knjigom iz njegovih ranih dana *L'enigma del glagolismo in Dalmazia*. Autorica je nastojala dati svoju interpretaciju Croniinih stajališta, koja ide mimo negativnih ocjena Croniinih prosudbi o glagoljaštvu. S obzirom na to koliko je Cronia bio upućen u glagoljaštvo i time se bavio od prvih do zadnjih svojih publiciranih radova, još se više tako podcrtavaju dosadašnje ocjene da Cronia tendenciozno interpretira ulogu i dosege hrvatskoga glagoljaštva. Rosanna Morabito u radu *Marino Darsa nell'opera di Arturo Cronia e oltre* tematizira kompleks rezultata Croniinih držićoloških istraživanja, koje nije prihvatila hrvatska književna historiografija zbog teza da je njegov opus proizišao iz talijanske škole i da nije velika umjetničkoga dosega te da je izvoran samo u prilagodbi talijanskih obrazaca i ondašnje talijanske književne produkcije. Autorica apostrofira pritom novije poglede talijanskih slavista na Držićevo djelo, koji su oslobode-

ni ideoloških utjecaja pod kojima je Cronia djelovao. Han Steenwijk posvećuje svoj prilog *Le fonti lessicografiche del Dizionario trilingue di Tanzlingher: Ili manoscritto di Zara* leksikografsko-tekstološkim istraživanjima najstarijega (zadarskoga) rukopisa Tanzlingherova trojezičnoga rječnika i na temelju analize i usporedbe s Galesinijevim rječnikom zaključuje da se Tanzlingher u sastavljanju rječnika služio dvama različitim izdanjima toga rječnika. Milošu Zeleniki u radu *Arturo Cronia comparatista boemista nel periodo tra le due guerre* u fokusu je arhivski rad i bohemističke teme kojima se bavio Arturo Cronia za svojega boravka u Čehoslovačkoj 1929.–1936., a posebno podcrtava važnost njegova djela *Čechy v dějinách italské kultury*. U posljednjem radu u zborniku *Appunti su La conoscenza del mondo slavo in Italia di Arturo Cronia* Mirka Zogović bavi se koncepcijom i širim kontekstom nastanka toga djela te naglašava njegovu važnost jer nudi materijal za analizu talijanskoga pogleda na slavenski svijet.

Zbornik posvećen Arturu Cronii iz različitih perspektiva razmatra baštinu toga talijanskoga slavista u kontekstu vremena u kojem je djelovao, a osobito je važno istaknuti da u njemu dolaze do izražaja i pogledi hrvatske književne historiografije na njegovo djelo i djelovanje. Nesumnjivo je Arturo Cronia bio strastven istraživač koji je ostavio iza sebe bogatu bibliografiju i utjecao na književnu historiografiju 20. stoljeća, bez obzira na to što su mnoga Croniina polazišta i stajališta o starijoj hrvatskoj kulturi s vremenom zastarjela i prevladana, odbačena ili reinterpretirana. Premda je i dalje u optjecaju u nekih slavista određivanje djela i pisaca s istočnojadranske obale prema njihovoj široj južnoslavenskoj ili užoj pokrajinskoj pripadnosti (pa tako nije jasno iskazana njihova pripadnost hrvatskoj kulturi), ovaj zbornik ukazuje na mijene u talijanskoj slavistici i odmake od krutih Croniinih stajališta kada je riječ o interpretaciji hrvatske i drugih slavenskih književnosti.

Amir Kapetanović